

Navodila za prevzemanje zapisov iz Online kataloga Kongresne knjižnice (LC) ali baze podatkov WorldCat

V Navodilih za prevzemanje zapisov iz Online kataloga Kongresne knjižnice (LC) ali baze podatkov WorldCat želimo pojasniti, kakšne so posebnosti pri prevzemanju zapisov, in opozoriti, na kaj je treba biti še posebej pozoren.

[Online katalog Kongresne knjižnice](#) (LC) je katalog največje knjižnice na svetu in vsebuje več kot 18 milijonov bibliografskih zapisov za različne vrste gradiva. V sistem COBISS lahko zapise iz baze LC brezplačno prevzemajo v tistih nacionalnih sistemih mreže COBISS.Net (oz. v posameznih knjižnicah), ki uporabljajo segment COBISS3/Katalogizacija.

[WorldCat](#) je bibliografska baza podatkov z okrog 340 milijoni zapisov o gradivu knjižnic po vsem svetu, ki so povezane z OCLC (Online Computer Library Center).

V sistem COBISS lahko zapise iz baze WorldCat prevzemajo le v tistih nacionalnih sistemih v mreži COBISS.Net, ki imajo sklenjeno pogodbo s ponudnikom baze podatkov. Vsako iskanje kakor tudi prevzemanje posameznega zapisa v segmentih COBISS2/Katalogizacija in COBISS3/Katalogizacija je v bazi WorldCat plačljivo. Tudi iz tega razloga svetujemo, da katalogizatorji pred prevzemanjem zapisa najprej preverijo, ali zapis za publikacijo obstaja v bazi LC, šele nato v bazi WorldCat. Obstaja pa možnost brezplačnega iskanja in pregledovanja po bazi WorldCat preko spletne strani Worldcat.org.

Za prevzemanje zapisov v segmentu COBISS2/Katalogizacija katalogizatorji potrebujejo pooblastilo CAT_NEWMARC21, za prevzemanje zapisov v segmentu COBISS3/Katalogizacija pa dovoljenje A za vzajemno katalogizacijo.

Postopek prevzemanja zapisov iz baz LC in Worldcat je opisan v priročniku COBISS3/Katalogizacija, poglavje 8.2.3.

(Ne)obveznost prevzemanja zapisov iz baz LC ali WorldCat

Pri kreiranju novega bibliografskega zapisa ima katalogizator **možnost (in ne obvezo)** prevzeti zapis iz baze LC ali WorldCat, da s tem pohitri svoje delo oz. kreiranje zapisa. Če želi, lahko zapis kreira od začetka (brez prevzemanja).

Posebnosti po prenosu zapisov – splošno

Prevzemanje zapisov glede na posamezno vrsto gradiva

Iz baz LC ali WorldCat prevzemamo predvsem zapise za monografske publikacije in neknjižno gradivo, zapise za kontinuirane vire pa še naprej prevzemamo iz Registra ISSN.

Pri prenosu zapisa moramo paziti, da prevzamemo zapis za pravo vrsto gradiva.

Če imamo npr. delo v tiskani obliki, v bazah LC ali WorldCat pa obstajata zapisa za delo v tiskani obliki in za delo na CD-ROM-u, prevzamemo zapis za tiskano obliko. Če pa bi bil v bazah LC ali WorldCat samo zapis za delo na CD-ROM-u, zapisa ne prevzamemo, temveč

sami kreiramo nov zapis za tiskano obliko. Lahko pa si pri delu v segmentu COBISS3/Katalogizacija pomagamo tudi s kopiranjem posameznih polj in podpolj.

Iskanje

Iskanje po "Standardna številka" zajema iskanje po vseh standardnih številkah, tudi po številki ISBN, ki je v zapisih vpisana brez vezajev.

Iskanje po "OCLC ID" zajema iskanje po identifikacijskih številkah OCLC. V zapisih iz WorldCat se številka OCLC vpiše v polje 001 skupaj s črkami npr. "ocm" in morebitnimi ničlami, ki jih pri iskanju opustimo (npr. ocm00697326 iščemo kot 697326).

Konverzija polj in podpolj

Zapisi v bazah LC in WorldCat so kreirani v formatu MARC 21. Večina zapisov je kreirana po katalogizacijskih pravilih AACR2 oz. RDA. Pri prevzemanju zapisov v sistem COBISS se izvede konverzija v format COMARC/B.

Ker so v formatu MARC 21 nekatera polja razdeljena na podpolja drugače kot njim ustrezna polja in podpolja v formatu COMARC/B, podatkov programsko ni mogoče vedno ustrezno prenesti. Lahko se zgodi, da se v določenih podpoljih v formatu COMARC/B pojavi vsebina, ki v resnici sodi bodisi v več podpolj ali pa v drugo podpolje. Prav tako se lahko zgodi, da se v format COMARC/B prenesejo tudi polja in podpolja, katerih vsebina ni v skladu z našimi katalogizacijskimi pravili, ali se namesto pravilne vrednosti indikatorja izpiše znak "|". Pred shranjevanjem zapisa je zato treba vsebino vseh polj in podpolj preveriti in jo po potrebi popraviti ali brisati (npr. iz polj 71X brišemo imena korporacij, kadar nastopajo v vlogi založnika itd.).

Jezik podatkov po konverziji

Za večino zapisov v bazah LC in WorldCat je jezik katalogizacije angleščina, za nekatere pa tudi drugi jeziki. Pri konverziji se nekatere pogoste in ustaljene fraze avtomatsko prevedejo v jezik nacionalnega sistema COBISS, nekatere pa ostanejo v tujem jeziku. Te podatke je treba v skladu s katalogizacijskimi pravili zapisati v jeziku katalogizacije oz. jih prevesti. Paziti je treba predvsem na podatke v polju 215, na opombe v celotnem bloku 3XX in na podatke v nekaterih drugih poljih.

Ločila

V formatu MARC 21 se med posameznimi podatkovnimi elementi ločila vnašajo ročno, v formatu COMARC/B pa se dodajo avtomatsko. Kjer je to možno, so po konverziji iz formata MARC 21 v format COMARC/B ločila izbrisana, v nekaterih primerih pa je to treba storiti ročno.

Diakritični znaki

Nabor znakov v bazah LC in WorldCat je obsežnejši od nabora znakov COBISS. Latinični znaki, ki jih v naboru znakov COBISS ni, se v segmentu COBISS3/Katalogizacija prenesejo kot osnovna črka brez diakritičnega znamenja. V vseh drugih primerih se takšni znaki spremenijo v znak "%". Treba je paziti tudi na nekatere diakritične znake, ki ostanejo po prevzemu iz baz LC in WorldCat nepravilno izpisani in jih je treba pred shranjevanjem zapisa popraviti.

Transliteracija oz. transkripcija

V bazah LC in WorldCat se za zapise za publikacije, ki niso v latinici, uporablja transliteracija oz. transkripcija po pravilih, ki se razlikujejo od naših pravil (npr. *ALA-LC Romanization Tables*). Po prenosu zapisov za publikacije v nelatinični pisavi je zato treba posebej pozorno preveriti, ali so podatki skladni s podatki na publikaciji in ali transliteracija oz. transkripcija ustrežata našim pravilom. Svetujemo, da katalogizatorji sami presodijo, ali je za publikacijo v nelatinični pisavi bolj smotrno prevzeti zapis ali ga kreirati od začetka.

Publikacije v več zvezkih

V bazah LC in WorldCat so publikacije v več zvezkih obdelane na različne načine, pogosto se celo zgodi, da je ena publikacija obdelana na več načinov. Za take publikacije je treba prevzeti tisti zapis, ki najbolj ustreza našim pravilom, ali pa kreirati zapis od začetka.

Posebnosti po prenosu zapisov – po posameznih poljih, podpoljih

Stara številka zapisa (podpolje 001e)

Po prenosu iz baz LC ali WorldCat se v podpolje *001e – Stara številka zapisa* avtomatsko prepíše identifikacijska številka zapisa v bazah LC oz. WorldCat. Priporočamo, da vsebine podpolja ne brišemo, saj se tako obdrži podatek o povezavi zapisa v bazi COBIB z zapisom v bazi, iz katere je bil prevzet.

Oblika bibliografskega opisa (podpolje 001h) (velja za segment COBISS2/Katalogizacija)

V bazi WorldCat je precej (predvsem starejših) zapisov, ki niso v obliki ISBD. Podatek, da zapis ni v obliki ISBD, je v formatu MARC 21 shranjen v t. i. uvodniku zapisa in ga iz samega zapisa ne moremo razbrati. Če takšen zapis prenesemo, se v podpolje 001h prepíše koda *n – zapis ni v obliki ISBD*. Takšen zapis je treba dopolniti oz. popraviti v skladu z našimi katalogizacijskimi pravili, podatek iz podpolja 001h pa nato brisati.

Mednarodna standardna knjižna številka ISBN (polje 010)

Številka ISBN se v formatu MARC 21 piše brez vezajev in se v tej obliki tudi prenese v podpolje 010a formata COMARC/B. Ker so po naših pravilih vezaji obvezni, jih moramo dodati sami.

V polja 010 vnesemo vse številke ISBN, ki so navedene na publikaciji in se nanjo nanašajo. Če ima publikacija dve ali več številke ISBN, vnesemo v podpolje 010b ustrezno pojasnilo. Pojasnilo vnesemo tudi v primeru, ko sta publikacijo izdala dva založnika ali več.

V prehodnem obdobju se je publikacijam dodeljevalo 10- in 13-mestne številke ISBN. Za takšne publikacije v zapis vnesemo 10- in 13-mestne številke ISBN v podpolja 010a. Pojasnil o 10- in 13-mestnem ISBN-ju pa v podpolje 010b ne vnesemo, kljub temu da so v publikaciji navedena.

V bazi WorldCat so v zapise za vse publikacije programsko dodali še drugo številko ISBN (recimo poleg 10-mestne številke so vnesli še 13-mestno številko, četudi ni navedena na sami

publikaciji, in obratno). Pri prevzemanju zapisa v sistem COBISS se prenesejo tudi te številke, ki niso navedene na publikacije, vendar jih pred shranjevanjem zapisa ni treba brisati.

Številka v nacionalni bibliografiji (polje 020)

Če zapis v bazah LC ali WorldCat vsebuje podatek o nacionalni bibliografiji, se ta po prenosu prepíše v polje 020 – *Številka v nacionalni bibliografiji*. Priporočamo, da podatek o nacionalni bibliografiji ostane v zapisu, saj pove, da je zapis pregledala nacionalna ustanova, ki je zapis ali kreirala ali redigirala.

Dodatki k naslovu, vzporedni naslovi, naslovi dodanih del (polje 200)

Dodatki k naslovu, vzporedni naslovi in naslovi dodanih del se v formatu MARC 21 vnašajo v različna podpolja polja 245, vrsto naslova pa določajo ročno vnesena ločila. Pri prenosu zapisa v format COMARC/B programsko ni možno določiti, za katero vrsto naslova gre, zato se lahko podatki o naslovih konvertirajo v napačna podpolja polja 200. Podatke je po prenosu treba preveriti in jih po potrebi popraviti oz. jih vpisati v ustrezna podpolja. Prav tako je treba brisati morebitna odvečna ločila.

Posebna oznaka gradiva in obseg (polje 215)

Rimske številke se po pravilih AACR2 pišejo z malimi črkami in tudi po konverziji v podpolje 215a ostanejo male. V skladu z našimi pravili jih je treba spremeniti v velike črke.

Nekateri standardni izrazi in okrajšave se po konverziji v format COMARC/B v polju 215 programsko prevedejo. Druge izraze in okrajšave moramo prevesti sami.

Blok opomb 3XX

Opombe v poljih 3XX pišemo načeloma v jeziku katalogizacije, razen v primeru navedkov. Po prenosu zapisa v format COMARC/B moramo zato vsebino opomb prevesti in pri tem upoštevati predpisana pravila, izraze in okrajšave. Prav tako moramo dodati vse manjkajoče predpisane opombe.

Splošna opomba (polje 300)

Paziti moramo na navedbo opombe o prevodu. Če v bazah LC ali WorldCat v zapisu ni bilo opombe o prevodu, jo moramo v polje 300 dodati sami.

Opomba o bibliografijah/kazaljih, povzetkih (polje 320)

Opombe o kazaljih prevedemo. Prevedemo tudi opombe o bibliografiji, razen v primeru, ko je izraz iz publikacije natančnejši (npr. Selected bibliography). V takšnem primeru opombo o bibliografiji dobesedno prepíšemo. Podobno velja tudi za povzetke, ko lahko prepíšemo izraz iz publikacije.

Opombi o bibliografijah in kazaljih sta v zapisih v bazah LC in WorldCat ponavadi združeni v eno, zato moramo po prenosu zapisa v format COMARC/B opombi razdružiti in ju vnesti v ločeni polji 320.

Opomba o vsebini (polje 327)

Če je po prenosu v format COMARC/B izpolnjeno tudi polje z opombo o vsebini (polje 327), moramo preveriti, ali uvodna fraza v podpolju 3270 ustreza podatkom v publikaciji. Prav tako je treba preveriti opombe v enem podpolju ali več podpoljih 327a in jih urediti v skladu z našimi pravili.

Če publikacija vsebuje prikrita/dodana dela istega avtorja, vnesemo naslove v ponovljiva podpolja 327a, ločila med podpolji 327a oz. med naslovi pa se izpišejo avtomatsko. Zaradi možnosti iskanja in izdelave dodatnih vpisov vnesemo podatke o posameznih prikritih/dodanih delih v polje 423.

Pri prikritih/dodanih delih različnih avtorjev ali pri anonimnih delih je treba vse naslove vpisati v eno podpolje 327a in ločila med naslovi vnesti ročno. Podatke o posameznih prikritih/dodanih delih je treba zaradi možnosti iskanja in izdelave dodatnih vpisov vnesti v ponovljiva polja 423.

Jezik, ko je del značnice, oz. jezik prevoda (podpolje 500m)

Pri prevzemanju zapisov iz baze podatkov WorldCat moramo po potrebi prenesene podatke v podpolju 500m za jezik prevesti in zapisati v skladu z našimi pravili.

Vsebinska analiza (blok 6XX)

Iz zapisov v bazi WorldCat se prenesejo tudi predmetne oznake. Tujih predmetnih oznak ni treba brisati, še zlasti ne v primeru, ko gre za predmetne oznake iz priznanih geslovnikov (npr. LCSH, MeSH ipd.).

Če so zapisi v bazi WorldCat klasificirani po Deweyjevi decimalni klasifikaciji (DDK), se podatki prenesejo v polje 676, saj konverzija iz DDK v UDK še ne obstaja. Podatek o DDK v polju 676 lahko pustimo v zapisu in ga ni treba brisati.

Podatki o odgovornosti (blok 7XX)

V nacionalnih sistemih COBISS, v katerih je vzpostavljena normativna kontrola za osebna imena, je treba polja pod normativno kontrolo povezati z ustreznimi normativnimi zapisi preko podpolja 70X3.

V formatu MARC 21 se ne ločuje med alternativno (polje 701/711 v formatu COMARC/B) in sekundarno odgovornostjo (polje 702/712 v formatu COMARC/B), zato podatkov o avtorjih programsko ni mogoče vedno ustrezno prenesti v polja 701/711 in 702/712. Konverzija je narejena tako, da se podatek tako o alternativni kot sekundarni odgovornosti prenese v polje 702/712, podatek o alternativni odgovornosti pa moramo nato ročno prenesti v polje 701/711.

Preveriti je treba kode za vrsto avtorstva v podpolju 70X4, jih po potrebi dodati oz. popraviti.

Ker normativne datoteke korporativnih imen v sistemu COBISS še nimamo, moramo biti pri prenosu korporativnih avtorjev še posebej pozorni na katalogizacijska pravila za kreiranje korporativnih značnic, ki veljajo pri nas. Paziti je treba npr. pri navedbi dodatka k imenu ali kvalifikatorja, ki ga po naših pravilih vnesemo v podpolje 71Xc. Prav tako je treba paziti tudi

pri navedbi zaporedne številke sestanka v podpolju 71Xd, ki jo po naših pravilih zapišemo v obliki glavnega števnikar z arabsko številko. Takšne podatke je treba popraviti ročno.

Elektronska lokacija in dostop (polje 856)

Po prenosu iz baz LC ali WorldCat moramo preveriti vrednosti indikatorjev v polju 856 in jih po potrebi popraviti v skladu s formatom COMARC/B.

Priporočamo, da katalogizator po shranjevanju zapisa preveri povezavo do spletne strani, ki je navedena v polju 856.

Povezave

Format MARC 21 za bibliografske zapise:

<http://www.loc.gov/marc/bibliographic/ecbdhome.html>

ALA-LC romanization tables (1997). Washington: Cataloging Distribution Service, Library of Congress:

<http://www.loc.gov/catdir/cps0/roman.html>

Domača stran Kongresne knjižnice:

<http://www.loc.gov/>

Domača stran OCLC:

<http://www.oclc.org/global/default.htm>

WorldCat.org:

<http://www.worldcat.org/>

Index labels and examples of an expert search in WorldCat.org:

http://www.oclc.org/support/documentation/worldcatlocal/expert_examples_WorldCat_Local.htm

ISBN converter:

<http://pcn.loc.gov/isbncnvt.html>

Projekt USEMARCON:

<http://cordis.europa.eu/libraries/en/projects/usemarc.html>

IZUM, sektor Bibliografska kontrola

Pripravljeno: 7. 12. 2015